

YANGI ISH O'RINLARI YARATISH BILAN INSON KAPITALIDAN OQILONA FOYDALANISH YO'LI

Sharipov Ilyosbek Ilxomovich

Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligining

Inson resurslarini rivojlantirish boshqarmasi boshlig'i

Annotatsiya: Sifati va qiymati baland inson kapitali sohibini ish o'rni bilan ta'minlash – unga o'zining bilim, ko'nikma, salohiyat va kuch-g'ayratlarini to'la namoyon etadigan faoliyat maydoni yaratish vazifasi o'z ahamiyati nuqtai nazaridan ijtimoiy infratuzilmalarni tubdan yaxshilash va uzluksiz ta'lim tizimini mukammallashtirish yo'li bilan inson kapitalini shakllantirishdan aslo kam emas. Chunki shakllangan inson kapitali -shaxsning haqiqiy hayotiy faoliyati, o'z salohiyatini namoyon qilishi, jamiyatning intellektual va ma'naviy boyligiga boylik qo'shish imkoniyati unga o'z bilimi va tajribasiga mos ish o'rni yaratilganidagina vujudga keladi.

Kalit so'zi: Inson, kapital, mehnat, investitsiya, iqtisodiyot, ta'lim, ish, fan va texnika

Annotation: The task of providing the owner of high-quality and valuable human capital with a job - to create an activity space for him to fully demonstrate his knowledge, skills, potential and energy, in terms of its importance, social infrastructures no less than the formation of human capital through the fundamental improvement and improvement of the continuous education system. Because the formed human capital - the real life activity of the person, the opportunity to show his potential, to add wealth to the intellectual and spiritual wealth of the society, is created only when a job suitable for his knowledge and experience is created for him.

Key words: People, capital, labor, investment, economy, education, work, science and technology

G'arbdagi liberal iqtisodiy munosabatlar hukmron bo'lgan mamlakatlarda inson kapitali bozori erkin bozorning qonuniyatlari bilan ishlaydi; bu bozorning yozilmagan qonunlariga ko'ra eng oddiy kollejning zukko bir bitiruvchisi transmilliy kompaniyadan ish topishi, eng mashhur universitetning bitiruvchisi esa, agar u uquvsizroq bo'lsa, bir necha oylab ish topolmasdan ovora bo'lishi mumkin.

Xalq turmushi farovonligi va ijtimoiy infratuzilmalarning namunali faoliyat ko'rsatishi uchun davlat va jamiyatning barcha kuchg'ayratlari va ulkan moddiy resurslarni safarbar etilayotgan bizning mamlakatimizda inson kapitalidan unumli

foydalanish ishini, albatta, bozor stixiyasi izmiga topshirib bo'lmaydi. Shu sababli mamlakatda amalga oshirilgan muvaffaqiyatli ta'lim islohotlarining mantiqiy yakuni sifatida shakllangan bilimli va salohiyatli yosh inson resurslarini - inson kapitalining eng faol va qiymatli qismi bo'lgan yosh mutaxassislarini ish bilan ta'minlash, ulavrning bilimi, saviyasi va ko'nikmalariga mos keluvchi zamonaviy ish o'rinlarini vujudga keltirish uchun davlat yo'li bilan katta e'tibor berilmoqda. Ma'lumki, hozirgi tahlikali dunyoning bir qator mamlakatlarida kuzatilayotgan turli salbiy jihatlar, to'polonlar, tartibsizliklar negiziga e'tibor qaratadigan bo'lsak, ularda davlatning o'sib-unib kelayotgan yoshlarga, ularning jamiyatdagi qiziqishlari, huquqlariga, manfaatlariga e'tiborsizligi, ulardagi yoshlarga oid siyosatning hozirgi zamonning yangi tahdidlariga javob bermasligi oqibati ekanligi alohida ko'zga tashlanadi. Ayniqsa, hozirda qator jamiyatlar, hattoki rivojlangan jamiyatlarda ham muammo bo'lib kelayotgan yoshlar va ularni ma'naviy-axloqiy jihatdan tarbiyalash, ish bilan band qilish, ular o'rtasida sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish o'ziga xos tarzda amalga oshirib kelinayotganligi, qaysi birlarida esa umuman uddasidan chiqmayotganligi naqadar achinarli oqibatlarga olib kelishini keyingi dunyodagi ba'zi mamlakatlarda kuzatmoqdamiz. Ushbu jamiyatlarda jamiyat va yoshlar o'rtasida nomutanosiblik, hattoki, uzilishlar paydo bo'lganligini ko'rishimiz mumkin. Bu kabi muammolarning asosida jamiyat uchun muhim hisoblangan bir kasb-hunarga ega bo'lmaslik, ishsizlik, bekorchilik yotadi. Darhaqiqat, tevarak-atrofga bir nazar tashlasangiz, dunyoda ishsizlik va yoshlar o'rtasidagi ishsizlikning keskinlashib borayotganini ko'rasiz. Jumladan, BMT huzuridagi Xalqaro Mehnat Tashkiloti "2013 yilda global bandlik istiqbollari" deb nomlangan hisobot e'lon qildi. Unda 2012 yilda sayyoramizdagi ishsizlik bilan bog'liq hollar tahlil etilgan. Hisobotda ta'kidlanishicha, Yer shari mehnatga yaroqli aholisining 6 foizi o'tgan yilda ishsiz qolgan.

XIX asrda yashagan buyuk biolog Lui Paster «Fan Vatanning eng yuksak qiyofasi bo'lmog'i zarur, zotan barcha xalqlar ichida fikr va aqliy faoliyati sohasida boshqalardan o'zib ketgan xalqgina birinchi o'rinni oladi», degan edi. Olimning bu gaplaridagi mantiqni anglash oson: fan va ilmiy tadqiqotlar butun xalqning ideali bo'lganida, jamiyatda fanga hurmat va ixlos mavjud bo'lganidagina yaratuvchilik g'oyalari tug'iladi, kashfiyotlar o'rtaga chiqadi. O'quvchilar va talaba-yoshlarni ular maktab va dorilfunun partasida ekanidan e'tiboran fanga, ilmiy tadqiqotlarga qiziqtirish va yo'naltirish bu ishda juda muhim tomondir.

Respublikami rahbariyati ilmiy-texnika va texnologiyalar davrining va zamonaviy innovatsion ekonomikaning talablariga javob beradigan va mamlakatimiz yoshlarining barchasini o'zida qamrab oladigan uzluksiz ta'lim tizimini barpo etish bilan bu ishning

eng murakkab bosqichini muvaffaqiyat bilan uddaladi. Bu muvaffaqiyatli islohotlar butun dunyoda e'tirof etildi. Bundan keyingi davrda amalga oshirilishi lozim bo'lgan eng muhim vazifalardan biri, shubhasiz, «Milliy dastur»da o'rtaga qo'yilgan vazifalardan kelib chiqqan holda fan-ta'lim va innovatsion ishlab chiqarish sohalarining bir-biri bilan uzviy aloqada ishlashini va jahon bichimidagi texnologiyalar ishlab chiqish kabi ustuvor vazifani bajarish uchun butun kuch-g'ayratlarni safarbar etishdir. Mamlakatimizda aynan shu yo'nalishda, ya'ni akademiya tizimi va OTMLaridagi fan va texnika potensialini innovatsion ishlab chiqarishni rivojlantirishga yo'naltirish doir katta ishlar amalga oshirilmoqda

Adabiyotlar ro'yxati

1. Inson taraqqiyoti. Darslik. /I.f.d., prof. Q.X. Abdurahmonov tahriri ostida . – T.: Iqtisodiyot, 2013. – B. 55; Mualliflar bu jadvalni o'z navbatida quyidagi manbadan olganiga ishorat qiladilar: Odegov Yu.G. Upravlenie personalom v strukturno-logicheskix sxemax.-M.: Akademicheskij proekt. 2005. – S.348. Yana qarang: Abdurahmonov Q.X.. Inson taraqqiyoti. (Darslik) T.: - Fan va texnologiya, 2013. -475 b.

2. Xolina L.I. Chelovecheskiy kapital i obrazovanie kak ego glavnaya sostavlyayushaya // ETAP: Ekonomicheskaya Teoriya, Analiz, Praktika, №1, 2009 > www.litera.inst-et.ru/.../20110221152642file.pdf (December; 2014)

3. Inson resurslarini boshqarish - A.B.Xayitov, darslik, Toshkent – 2019 yil, 7-bet

3. “Personalni boshqarish” fanidan ma’ruzalar matni, TMI, Toshkent, 2013- yil

4. Nazarova G.G., Muxamedjanova G.A., Salixova N.M., Ismailova N.C., Rozmetova N.B. “INSON RESURSLARI MENEJMENTI” (o'quv qo'llanma) Toshkent – 2010.